

FARKLI OKULLARDA EĞİTİM GÖREN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ARAŞTIRMAYA, GELİŞMELERE FARKINDALIĞI VE TUTUMUNUN BELİRLENMESİ

DETERMINING AWARENESS AND ATTITUDE OF NURSING STUDENTS STUDYING IN VARIOUS SCHOOLS WITH RESPECT TO RESEARCH AND DEVELOPMENT

Ayla Ünsal¹ Papatya Karakurt² Derya Tanrıverdi³

¹Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu,
Hemşirelik Bölümü, Kırşehir
²Erzincan Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu,
Hemşirelik Bölümü, Erzincan
³Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gaziantep

Yazışma Adresi:

Ayla Ünsal
Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu
40100 Kırşehir – Türkiye

E posta: ay_unsal@hotmail.com

Kabul Tarihi: 03 Şubat 2014

Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi
ISSN: 2146-9601
e-ISSN: 2147-2238

bsbd@balikesir.edu.tr
www.bau-sbdergisi.com

doi: [10.5505/bsbd.2014.38258](https://doi.org/10.5505/bsbd.2014.38258)

ÖZET

AMAÇ: Bu araştırma, farklı okullarda eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya, gelişmelere farkındalığı ve tutumunun belirlenmesi amacı ile tanımlayıcı-karşılaştırmalı olarak yapılmıştır.

YÖNTEMLER: Araştırma lisans eğitimi veren üç farklı okulda öğrenim gören 157 son sınıf öğrencisi (evrenin %83.8'i) ile yürütülmüştür. Veriler, 2010-2011 eğitim-öğretim yılı içerisinde soru formu ve "Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumu Ölçeği" ile toplanmıştır. Veriler; yüzde, ortalama, one way-Anova, bağımsız gruplarda t testi, ki-kare, cronbach alfa katsayısı ve LSD post hoc analizleri ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR: Öğrencilerin yaş ortalamasının 22.17±1.29, %53.5'inin öğrenimleri süresince herhangi bir araştırma etkinliğine ve hemşirelikle ilgili bilimsel bir toplantıya katıldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri (p<0.05), okudukları okulları (p<0.01) ile ölçek puan ortalamaları arasında anlamlılık olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin bugüne kadar mesleki bir dergi okuma ve mezuniyet tezi hazırlamayı isteme durumları ile ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p<0.01). Araştırmadaki ölçek toplam puan ortalaması 118.18±18.94, madde puan ortalaması ise 4.08±0.65 olarak bulunmuştur. Ölçeğin madde puan ortalamasının beşe yaklaşması, farkındalığın ve olumlu tutumun yüksek olduğunu göstermektedir.

SONUÇ: Öğrencilerin hemşirelik alanındaki araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalığının ve tutumlarının olumlu yönde olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, araştırma, farkındalık, tutum

SUMMARY

OBJECTIVE: This is a descriptive and comparative study aiming at determining awareness and attitude of nursing students studying in various schools with respect to research and development.

METHODS: The study was conducted with 157 seniors (83.8% of the population) studying in three different schools which provide undergraduate education in research. The data were collected using a questionnaire and the "Scale for Nursing Students' Awareness of and Attitude to Research and Development" in the 2010-2011 academic year. The data were evaluated using percentage, average, one-way Anova, t-test in independent groups, chi-square, Cronbach's alpha coefficient, and LSD post hoc analyses.

RESULTS: It was found that the mean age of students was 22.17±1.29, 53.5% participated in some research activity and a scientific meeting related to nursing during their education. A significance was found between their gender (p<0.05) and schools (p<0.01), and their mean scale scores. Another significant difference was seen between the students' willingness to read a vocational journal to the date and to prepare a graduation thesis, and their mean scale scores (p<0.01). During the assessment of the scale, the overall mean score was found to be 118.18±18.94 and the item mean score to be 4.08±0.65. An item mean score approaching to 5 shows that awareness and positive attitude are high.

CONCLUSION: The students were found to have a positive awareness of and attitude to research and development in nursing.

Key words: Student, research, awareness, attitude

GİRİŞ

Sağlık alanında doğru ve kesin bilgi edinebilmenin tek yolu araştırma yapmaktır. Bu nedenle, hizmetlerin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi gibi her alanda epidemiyolojik araştırmalara gereksinim vardır. Ayrıca tüm alanlar için bilgi ve teknoloji üretmenin ve uygulamaya sokmanın da tek yolu yine araştırmalardır.

Diğer bir anlatımla, sağlık hizmetleri epidemiyolojik araştırmalarla olanaklı ve hatta onunla eş anlamlıdır^{1,2}. Hemşirelikte pek çok bilginin kaynağı bilimsel araştırmalardan ortaya çıkmıştır. Hemşire araştırmacılar, hemşirelikte kuram ve uygulamalar hakkında bilginin geliştirilmesinde bilimsel yaklaşımı giderek daha çok kullanmakta ve yararlar sağlamaktadırlar. Araştırma konusunda öğrenci, akademisyen, klinisyen, yönetici hemşireler ile hemşirelik derneklerine büyük

sorumluluklar düşmektedir³. Araştırma temelli bir meslek olarak hemşireliğin gelişimi, hemşirelerin ve hemşire adaylarının araştırma ile ilgili bilinçlenmelerine bağlıdır⁴. Ülkemizde önceleri hemşirelikle ilgili ilk kongre ve sempozyumlara daha çok akademisyen hemşireler katılım gösterirken sonraki yıllarda klinisyen ve öğrenci hemşirelerinde bilgi üretimine katkıları olumlu bir gelişmedir⁵. O yıllardan günümüze kadar her geçen gün hemşirelik araştırmalarında önemli gelişmeler gerçekleşmektedir. Öğrencilik yıllarından itibaren hemşirelikte araştırma yapmaya karşı bir ilgi oluşmaktadır. Hemşirelik kalitesinin sağlanması ve sürdürülmesinde, öğrenciliklerinden itibaren hemşirelere profesyonel hemşirelik anlayışının kazandırılmasında; sağlık sistemi ve teknolojideki gelişmelerin takip edilmesinde, yeniliklere uyum sağlanmasında, hemşirenin çağdaş rol ve işlevlerinin benimsenmesinde, üniversite düzeyinde eğitimin, araştırma ve hemşireliği geliştirici uygulamalara yer verilmesinin önemi büyüktür. Öğrenci, klinisyen ya da akademisyen tüm hemşirelerin araştırma etkinlikleri desteklenmeli, hemşireler bu amaçla yüreklendirilmelidir³.

Porter ve Mansour, öğrencilerin araştırma konusunda duyarlılığını geliştirmenin temel bir amaç olması, bunun yanında işbirliği ile öğrenmeyi, araştırma ile ilgili iletişim becerilerini ve araştırma kullanımını geliştirmenin üzerinde durulması gerektiğini belirtmişlerdir⁶. Hemşire öğrenciler lisans eğitimleri sırasında araştırma konusunda iletilen mesajlardan etkilenmişler ve konu ile ilgili uyarınları iyi almışlarsa, mezuniyet sonrasında araştırma ile ilgileneceklerdir⁷. Dünyada ve ülkemizde lisans düzeyindeki hemşirenin araştırma sürecinde aktif rol almaktan ziyade araştırmacılara yardımcı olma rolünü üstlenmesi ve esas olarak araştırmacının etkili bir tüketicisi olması ve araştırma bulgularını uygulamaya aktarması beklenebilir.

Pek çok ülkede hemşirelik öğrencilerinin araştırma farkındalığı ve tutumlarını inceleyen araştırmalar yapılmıştır⁸⁻¹⁰. Ülkemizde de hemşirelerin ve hemşire öğrencilerin araştırma konusundaki görüş ve tutumlarına ilişkin çalışmalar her geçen gün artmaktadır¹¹. Ülkemizde lisans seviyesindeki farklı okullarda eğitim gören öğrencilerin araştırmaya yönelik düşüncelerini içeren herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma, farklı okullarda eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya, gelişmelere farkındalığı ve tutumunun belirlenmesi amacı ile yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı-karşılaştırmalı nitelikte olan bu çalışmanın verileri, ülkemizde lisans eğitimi veren iki Sağlık Yüksekokulu (Ahi Evran ve Erzincan Üniversiteleri) ile bir

Sağlık Bilimleri Fakültesi (Gaziantep Üniversitesi) Hemşirelik Bölümü'nde 2010-2011 eğitim-öğretim yılı içerisinde toplanmıştır. Çalışmanın evrenini, sözü edilen üç okuldaki 166 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Son sınıf öğrencilerinin tercih edilmesinin sebebi; araştırma yöntemleri, istatistik, bilgisayar teknolojisi, yabancı dil gibi araştırma yapmak için gerekli olan tüm dersleri almış olmalarıdır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, çalışma evrenin tümünü kapsamıştır. Ancak araştırmaya katılmayı kabul etmeme (n=4, %7.2) ve araştırmacının yapıldığı tarihlerde sınıfta olmama (n=5, %9) nedenleri ile 9 öğrenci çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Araştırma İç Anadolu Bölgesi'ne bağlı Kırşehir ilinde bulunan Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu (AEÜ SYO) (n=52), Doğu Anadolu Bölgesi'ne bağlı Erzincan ilinde bulunan Erzincan Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu (EÜ SYO) (n=46) ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne bağlı Gaziantep ilinde bulunan Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde (GÜ SBF) (n=59) öğrenim gören toplam 157 son sınıf öğrencisi (evrenin %83.8'i) ile yürütülmüştür.

Çalışmanın verileri, öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini içeren soru formu ve Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumu Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Soru formunun ilk bölümünde okul ismi, yaş, cinsiyet ve en son mezun olunan okul gibi öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini belirlemek amacıyla 4 soru yer almıştır. Formun son bölümünde ise öğrencilerin, herhangi bir araştırma etkinliğine katılma, bilimsel toplantılara katılma, mesleki süreli yayına abone olma, mesleki süreli yayını okuma, mezuniyet tezi hazırlamayı istemeye ilişkin durumlarını belirlemek amacıyla hazırlanmış toplam 6 soru bulunmaktadır. Formda yer alan sorular bu konu ile ilgili literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır^{7,9,12}. Soru formunun ön uygulaması, her okulda üçüncü sınıfta okuyan her biri 10 olmak üzere toplam 30 hemşirelik öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Ön uygulama sonrasında tüm soruların açık ve anlaşılır olduğu belirlenmiş ve soru formu hazırlandığı şekilde uygulanmıştır.

Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumu Ölçeği, Björkström ve diğ. tarafından geliştirilmiş ve ölçek Temel ve diğ. tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır^{7,13}. Beşli likert tipinde yanıtlanan ölçekten, alınacak en yüksek puan 145, en düşük puan ise 29'dur. Ölçeğin madde puan ortalamasının beşe yaklaşması, farkındalığın ve olumlu tutumun yüksek olduğunu gösterir⁷. Ölçeğin bu araştırmadaki cronbach alfa katsayısı .92 olarak oldukça yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya başlanmadan önce veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeğin, Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini yapan

Temel ve arkadaşlarından ölçeğin kullanılmasına ilişkin yazılı izin ve değerlendirmesine yönelik bilgi alınmıştır. Uygulama öncesinde, sözü edilen okulların yöneticilerinden yazılı izin alınmıştır.

Araştırmada insana saygı ilke olmalı, bireylerin özerkliklerine saygı duyulmalıdır ve tüm araştırmalarda kesinlikle etik kurallara uyulması gerektiği ilkesinden yola çıkarak araştırmada yer alan öğrencilere, araştırmacının amacı ve yararları açıklanmıştır. Dolayısıyla bilgilendirilmiş onam koşulu etik bir ilke olarak yerine getirilmiştir. Araştırmaya katılacak öğrencilere, kendileri ile ilgili bilgilerin başkalarına açıklanmayacağı konusunda açıklama yapılmış ve "gizlilik ilkesi"ne uyulmuştur¹⁴⁻¹⁶. Öğrencilerden araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul ettiklerine dair sözel onamları alınmıştır. Araştırma süresince, öğrencilerin sordukları sorular cevaplandırılmış ayrıca bilgi vermeyi reddetme ve araştırmaya ilişkin aydınlatılmaya hakları olduğu konusunda sözel olarak bilgilendirilmişlerdir.

Verilerin istatistiksel değerlendirmesinde; yüzde dağılımları, ortalama değerleri, one way-Anova, bağımsız gruplarda t testi, ki-kare, cronbach alfa katsayısı ve LSD post hoc analizleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalamasının 22.17±1.29 (min=20, max=29), %77.7'sinin kadın ve %74.5'inin normal lise mezunu olduğu saptanmıştır.

Üç farklı okulun öğrencilerinin aldıkları ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (p<0.01). Yapılan ileri analizle farkın, GÜ SBF Hemşirelik Bölümü öğrencilerinden kaynaklandığı bulunmuştur.

Öğrencilerin cinsiyetleri ile ölçekten aldıkları puan ortalamaları arasında da istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiş (p<0.05) ve kadınların ölçek puan ortalamasının erkeklere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin en son mezun oldukları okul ile ölçekten aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı fark bulunmamış (p>0.05) olup sağlık meslek lisesi mezunlarının ölçek puan ortalamasının diğer okul mezunlarına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Farklı üç okulda eğitim gören öğrencilerin %53.5'inin öğrenimleri süresince herhangi bir araştırma etkinliğine ve hemşirelikle ilgili bilimsel bir toplantıya katıldığı, %10.2'sinin bir hemşirelik dergisine abone olduğu, %82.2'sinin bugüne kadar mesleki bir dergi okuduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamındaki üç okulda da öğrenciler mezuniyet tezi hazırlamamaktadır. Buna rağmen öğrencilerin %29.3'ü mezuniyet tezi hazırlamayı

istediklerini ifade etmiştir. Öğrencilerin öğrenim sürecince araştırma etkinliğine, hemşirelikle ilgili bilimsel bir toplantıya katılma ve herhangi bir hemşirelik dergisine abone olma durumları ile ölçekten aldıkları toplam puan arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0.05). Ancak öğrenim sürecince araştırma etkinliğine, hemşirelikle ilgili bilimsel bir toplantıya katılanların katılmayanlara göre, herhangi bir hemşirelik dergisine abone olanların olmayanlara göre ölçekten aldıkları puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin bugüne kadar mesleki bir dergi okuma ve mezuniyet tezi hazırlamayı isteme durumları ile ölçekten alınan toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p<0.01). Bugüne kadar mesleki bir dergi okuyanların okumayanlara ve mezuniyet tezi hazırlamayı isteyenlerin istemeyenlere göre ölçek puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 3'de öğrencilerin okudukları okul ile araştırma etkinlikleri ve mezuniyet tezine ilişkin özellikleri karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin okudukları okul ile öğrenim süresince araştırma etkinliğine katılma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p<0.001). Öğrencilerin okudukları okul ile hemşirelikle ilgili bilimsel bir toplantıya katılma, herhangi bir hemşirelik dergisine abone olma, bugüne kadar mesleki bir dergi okuma ve mezuniyet tezi hazırlamayı isteme durumları arasında istatistiksel açıdan herhangi bir anlamlı farklılık saptanmamıştır (p>0.05).

Öğrencilerin, ölçek toplam puan ortalaması 118.18±18.94 (min=49, max=145), madde puan ortalaması ise 4.08±0.65 olarak bulunmuştur.

TARTIŞMA

Dünyada ve ülkemizde hemşirelerin araştırmaya ilişkin tutum ve farkındalıklarını belirlemeye yönelik pek çok çalışma yapılmıştır^{12,17-22}. Ancak hemşire öğrencilerin bu konudaki davranış ve farkındalığına yönelik yapılan çalışmaların yetersiz olduğu bilinmektedir¹³.

Hemşireler özellikle lisans eğitimleri sırasında araştırma için gerekli becerileri, değerleri ve hemşirelik uygulamaları için gerekli olan sorgulama yetisini kazanırlar²³. Lisans mezunu hemşirelerin, lisans eğitimleri sırasında hemşirelik öğrencilerine araştırmacının önemi başta olmak üzere araştırma sürecine ilişkin farkındalıklarının artırılmasına yönelik bilgilendirme yapmaları gerekir.

AEÜ ve EÜ SYO son sınıf öğrencilerinin GÜ SBF öğrencilerine göre ölçekten daha yüksek puan aldığı, dolayısıyla araştırma konusunda daha fazla farkındalığa ve olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (p<0.01) (Tablo 1). Anlamlılığın GÜ SBF öğrencilerinden

kaynaklandığı saptanmıştır. GÜ SBF öğrencileri diğer okulların öğrencilerine göre herhangi bir hemşirelik dergisine abone olma, bugüne kadar mesleki bir dergi okuma ve mezuniyet tezi hazırlamayı isteme konularında daha olumsuz görüşler bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra GÜ SBF öğrencileri (%56) diğer iki okulun öğrencilerine (AÜ SYO %35.7, EÜ SYO %8.3) göre öğrenimleri süresince araştırma etkinliğine daha fazla katılmışlardır (Tablo 3). Bu durumda araştırma etkinliğinde yer almak, öğrencilerin araştırma ve gelişmelere karşı farkındalığını ve olumlu tutumlarını yeterince etkilemiyor olabilir.

Araştırmada cinsiyete göre ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür (Tablo 1). Bu sonuç konu ile ilgili daha detaylı araştırmalara gereksinim olduğunu düşündürmektedir. Bu araştırmada sağlık meslek lisesi mezunlarının diğer okullara göre ölçekten daha yüksek puan aldığı görülmüştür (Tablo 1). Bu durum araştırma yöntemi dersini ön lisans ve lisans mezunlarına göre daha az alan sağlık meslek lisesi mezunları için sevindirici bir sonuçtur.

Öğrenimleri sürecinde herhangi bir araştırma etkinliğine katılanların katılmayanlara göre araştırma konusunda daha fazla farkındalığa ve olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (Tablo 2). Hemşirelik okulları araştırma eğitimine yönelik ders saatleri, içeriği, eğitim yöntemleri ve bunun yanında eğitici özellikleri yönünden incelenmelidir. Yetersiz kaynaklar, yetersiz rehberlik ve fazla sayıda öğrenci ile araştırma eğitiminin sürdürülebilmesi konusunda hemşire akademisyenlere destek olunmalıdır²⁴. Lisans eğitiminde verilen araştırma eğitimine yönelik derslerde iyileştirilmeye gidildiğinde ve okullardaki öğretim elemanı kalitesi ve sayısının artırılması durumunda öğrencilerin araştırma etkinliğine katılımları daha yüksek olabilir.

Öğrencilerin %53.5'i hemşirelikle ilgili bilimsel bir toplantıya katılmış ve katılmayanlara göre ölçekten aldıkları puan daha yüksek bulunmuştur (Tablo 2). Öğrenci hemşirelerin bilimsel faaliyetlere katılmaları onların araştırma konusundaki farkındalığını arttırmaktadır. Kelleci ve diğ., çalışan hemşirelerin %78.9'unun en az bir kez bilimsel mesleki bir toplantıya katıldığını saptamıştır¹². Yava ve diğ.'nin, çalışmasında hemşirelerin %30'unun bilimsel toplantılara katıldıkları saptanmıştır²⁵. Yapılan çalışmalar öğrencilerin, çalışan hemşirelere göre bu bulgularının oldukça iyi olduğunu düşündürmektedir. Öğrencileri araştırma ile ilgili konulara duyarlı hale getirmede eğitimciler, öğrencilerin araştırmanın yürütülmesi ve uygulamaya aktarılması konusunda farkındalıklarını arttırmaya çalışırlar. Bunlara ilişkin olarak da eğitimciler öğrencileri bilimsel mesleki toplantılara katılım konusunda desteklemelidirler²⁶.

Herhangi bir hemşirelik dergisine 16 öğrenci hemşirenin (%10.2) abone olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Bunların aboneliği olmayan öğrencilere göre ölçekten daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin mesleki bir dergiye abone olma durumları ile ölçekten aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlılık bulunamamıştır. Mesleki bilimsel dergi okumanın öğrencilerin araştırmaya yönelik farkındalığını arttıracığı düşünülürse onları bu konuda sürekli yönlendirmek gerekecektir.

Bu araştırmada öğrencilerin %17.8'i, Björkström ve diğ.'nin çalışmasında öğrencilerin %25'i hiç bilimsel hemşirelik dergisi okumadığını belirtmiştir¹³. Bu araştırmada mesleki dergi okuyanların araştırma, geliştirme konusunda okumayanlara göre daha fazla farkındalığa ve olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir (p<0.01) (Tablo 2). Mesleki dergi okuyanların ölçek puan ortalamaları 120.07±17.20 şeklinde bulunurken, okumayanların 109.42±23.92 şeklinde diğerlerine göre oldukça düşük bulunmuştur. Mesleki süreli yayınların okunması öğrencilerin araştırmaya yönelik uyarılarının artmasına yol açacağından bu bulgu beklenen bir sonuçtur. Öğrencilerin hemşirelikle ilgili dergileri izleme durumlarının düşük olduğu görülmektedir. Ülkemizdeki sağlık yükseköğretim kurumlarının kütüphane ve elektronik literatür tarama olanakları yetersiz olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin mesleki yayınları izleme olanaklarının kısıtlı olduğu bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir. Araştırma kapsamındaki üç okuldan ikisi sağlık yüksekokulu, diğeri de (GÜ) çok yakın zamana kadar sağlık yüksekokulu olup sağlık bilimleri fakültesine dönüşmüş bir okuldur.

Öğrencilerin mezuniyet tezlerine ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmalarda öğrencilerin genellikle mezuniyet tezi yapmak istemedikleri belirlenmiştir. Diğer adı bitirme tezi olan mezuniyet tezini yapan bir okuldaki öğrencilerin üzerinde yapılan çalışmaya göre hemşirelik öğrencilerinin %52.3'ü tez yapmanın gerekli olmadığını belirtmiştir²⁷. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencileri ile yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin %54'ü tez yapmanın yararlı bir deneyim olduğunu ifade ederken öğrencilerin %22'si tez yapmayı zaman kaybı olarak nitelendirmişlerdir²⁸. Ancak bu araştırmada öğrencilerin %29.3 gibi hiç de küçümsenmeyecek düzeydeki bir kısmının mezuniyet tezi hazırlamayı istedikleri saptanmıştır. Ayrıca mezuniyet tezi hazırlamak isteyenlerin ölçekten aldıkları puan istemeyenlerden daha yüksek bulunmuş ve istatistiksel olarak anlamlılık belirlenmiştir (p<0.01) (Tablo 2). Araştırma kapsamındaki üç okulda da öğretim elemanı yetersizliği nedeniyle mezuniyet tezi uygulaması yapılmamaktadır.

Temel ve diğ.'ne, göre ölçeğin madde puan ortalamasının beşe yaklaşması, farkındalığın ve olumlu tutumun yüksek olduğunu gösterir⁷. Araştırmada ölçek madde puan ortalaması beşe oldukça yakın 4.07 ± 0.58 olarak bulunmuştur. Bu durum araştırma kapsamındaki öğrencilerin araştırma, geliştirmeye yönelik farkındalıklarının yüksek olduğunu ve bu konuda olumlu tutum sergilediklerini göstermektedir. Yurt dışında yapılan bir çalışmada öğrenci hemşirelerin hemşirelik çalışmalarına karşı olumlu tutumlarının yüksek olduğu belirlenmiştir¹³. Benzer şekilde ülkemizde çalışan hemşirelerin araştırmaya yönelik olumlu bir tutum içinde oldukları ancak araştırmaya katılma ve sonuçlarını kullanma düzeylerinin oldukça düşük olduğu belirtilmektedir¹⁹.

Bu araştırmanın sonuçları, öğrencilerin hemşirelik alanındaki araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalığın ve olumlu tutumunun olduğunu göstermektedir. Ancak

hemşirelik öğrencilerinin araştırma etkinliğine ve hemşirelikle ilgili bilimsel bir toplantıya katılma, hemşirelik dergisine abone olma gibi özellikler açısından istenilir düzeyde olmadıkları söylenebilir. Hemşirelik öğrencilerinin araştırma ve gelişmelere yönelik tutumlarını okul, cinsiyet, mesleki bir dergiyi okuma ve mezuniyet tezi hazırlamayı isteme durumları etkilerken, en son mezun olunan okul, öğrenim sürecince araştırma etkinliğine, hemşirelikle ilgili bir toplantıya katılma ve mesleki bir dergiye abone olma durumlarının etkilemediği saptanmıştır.

Teşekkür

Ölçeğin kullanımına izin veren Prof.Dr. Ayla Bayık Temel ve arkadaşlarına, araştırmanın yürütülmesi konusunda izni olan Ahi Evran Üniversitesi ve Erzincan Üniversitesi Sağlık Yüksekokulları ile Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü yöneticilerine ve araştırmaya katılan öğrenci hemşirelere teşekkür ederiz.

TABLolar

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri ile Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumu Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler	n (%)	Ölçek Puan Ortalamaları $\bar{X} \pm SD$	F / t p
Okul İsmi			
Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	52 (33.1)	123.09±20.29	F= 5.614 p=0.004*
Erzincan Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	46 (29.3)	120.58±12.86	
Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi	59 (37.6)	111.96±20.21	
Cinsiyet			
Kadın	122 (77.7)	120.12±18.24	t= 2.440 p=0.016**
Erkek	35 (22.3)	111.40±19.99	
En Son Mezun Olunan Okul			
Normal Lise	117 (74.5)	118.20±18.64	F= .880 p=.511
Süper Lise	21 (13.4)	118.95±18.17	
Anadolu Lisesi	10 (6.4)	115.20±25.45	
Sağlık Meslek Lisesi	3 (1.9)	137.00±6.24	
Meslek Lisesi	3 (1.9)	114.66±20.84	
Özel Lise	2 (1.3)	99.50±17.67	
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	1 (0.6)	120.00±-----	

* p<0.01 ** p<0.05

Tablo 2. Öğrencilerin Araştırma Etkinlikleri ve Mezuniyet Tezine İlişkin Özellikleri ile Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumu Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırma Etkinlikleri	n (%)	Ölçek Puan Ortalamaları $\bar{X} \pm SD$	t p
Öğrenimleri Süresince Araştırma Etkinliğine	Katılan	84 (53.5)	120.83±19.16
	Katılmayan	73 (46.5)	115.12±18.32
Hemşirelikle İlgili Bilimsel Bir Toplantıya	Katılan	84 (53.5)	120.21±18.23
	Katılmayan	73 (46.5)	115.83±19.57
Herhangi Bir Hemşirelik Dergisine Abone	Olan	16 (10.2)	120.62±18.64
	Olmayan	141 (89.8)	117.90±19.01
Bugüne Kadar Mesleki Bir Dergi	Okuyan	129 (82.2)	120.07±17.20
	Okumayan	28 (17.8)	109.42±23.92
Mezuniyet Tezi Hazırlamayı İsteme Durumları	İstiyorlar	46 (29.3)	125.34±17.14
	İstemiyorlar	111 (70.7)	115.20±18.91

*p<0.01

Tablo 3. Öğrencilerin Okudukları Okul ile Araştırma Etkinlikleri ve Mezuniyet Tezine İlişkin Özelliklerinin Karşılaştırılması

Araştırma Etkinlikleri ve Mezuniyet Tezine İlişkin Özellikler	Okullar			χ^2 test p	
	AEÜ SYO n (%)	EÜ SYO n (%)	GÜ SBF n (%)		
Öğrenim Süresince Araştırma Etkinliğine	Katılan	30 (35.7)	7 (8.3)	47 (56.0)	$\chi^2=43.698$ SD=2 p=.000*
	Katılmayan	22 (30.1)	39 (53.4)	12 (16.4)	
Hemşirelikle İlgili Bilimsel Bir Toplantıya	Katılan	22 (26.2)	25 (29.8)	37 (44.0)	$\chi^2=4.644$ SD=2 p=.098
	Katılmayan	30 (41.1)	21 (28.8)	22 (30.1)	
Herhangi Bir Hemşirelik Dergisine Abone	Olan	5 (31.3)	5 (31.3)	6 (37.5)	$\chi^2=3.963$ SD=2 p=.138
	Olmayan	47 (33.3)	41 (29.1)	53 (37.5)	
Bugüne Kadar Mesleki Bir Dergi	Okuyan	43 (33.3)	38 (29.5)	48 (37.2)	$\chi^2=.042$ SD=2 p=.979
	Okumayan	9 (32.1)	8 (28.6)	11 (39.3)	
Mezuniyet Tezi Hazırlamayı İsteme Durumları	İsteyen	20 (43.5)	11 (23.9)	15 (32.6)	$\chi^2=3.179$ SD=2 p=.204
	İstemeyen	32 (28.8)	35 (31.5)	44 (39.6)	

*p<0.001

KAYNAKLAR

1. Akdur R: Sağlık Bilimlerinde Araştırma ve Tez Yapma Rehberi. For Reklamcılık ve Matbaacılık, Ankara (1996).
2. Sümbüloğlu K, Sümbüloğlu V: Biyoistatistik. 9. Baskı, Hatiboğlu Yayınevi, Ankara (2000).
3. Erefe İ: Hemşirelikte Araştırma İlke, Süreç ve Yöntemleri. Odak Ofset, İstanbul (2002).
4. Pektekin Ç. Araştırmacı ve uygulayıcılara katkı hemşirelik uygulamalarında araştırma bulgularının kullanılması. HEMAR-G Derg 2010;12:64-6.
5. Özsoy SA. Hemşirelikte araştırma öncelikleri. HEMAR-G Derg 2009;1:52-9.
6. Porter EJ, Mansour TB. Teaching nursing research to undergraduates: A text analysis of instructors' intentions. Res Nurs & Health 2003;26:128-42.
7. Temel AB, Uysal A, Erkin Ö, Koçer A. Hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya, gelişmelere farkındalığı ve tutumu ölçeğinin Türkçe formunun geçerliliği, güvenilirliği. Dokuz Eylül Üniv. HYO Derg 2008;1:108-23.
8. Arthur D, Wong FKY. The effects of the "learning by proposing to do" approach on Hong Kong nursing studies' research orientation, attitude toward research, knowledge and research skill. Nurse Edu Today 2000;20:662-71.
9. Ax S, Kincade E. Nursing students's perceptions of research: usefulness, implementation and training. JAN 2001;35:161-70.
10. Dobratz MC. Putting the pieces together: Teaching undergraduate research from a theoretical perspective. JAN 2003;41:383-92.
11. Bayık A, Özsoy S, Uysal A, Ardahan M, Özkahraman Ş. Türkiye'de hemşirelik araştırmalarındaki önceliklerin belirlenmesi ve araştırmalardan yararlanmadaki engellerin tanı analizi. Ege Üniv. BAP Raporu. Proje No: 04-HYO-01. 2007.
12. Kelleci M, Gölbaşı Z, Yılmaz M, Doğan S. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin araştırma yapma ve araştırma sonuçlarını bakımda kullanma ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. HEMAR-G Derg 2008;10:3-16.
13. Björkström ME, Johansson IS, Hamrin EK, Athlin EE. Swedish nursing students' attitudes to and awareness of research and development within nursing. JAN 2003;41:393-402.
14. Bayık A. Hemşirelik Araştırmalarında Etik. Erefe İ (ed.), Hemşirelikte Araştırma İlke, Süreç ve Yöntemleri. Odak Ofset, İstanbul (2002).
15. Ulusoy MF, Uçar H. Araştırma Etiği. 72. Tasarım Ltd. Şti., Ankara (2002).
16. Babadağ K. Hemşirelik araştırmalarında etik. Hemşirelik Bülteni 1995;9:1-11.
17. Kuuppelomäki M, Tuomi J. Finnish nurses' views on their research activities. J Clin Nurs 2003;12:589-600.
18. Kuuppelomäki M, Tuomi J. Finnish nurses' attitudes towards nursing research and related factors. International J Nurs Stud 2005;42:187-96.
19. Emiroğlu ON, Ünlü H, Terzioğlu F, Bulut H. Hemşirelerin araştırmalara katılma durumları, araştırmaya ilişkin görüşleri ve bilgi gereksinimleri. HEMAR-G Derg 2005;5:64-86.
20. Moreno-Casbas T, Fuentelsaz-Gallego C, de Miguel AG, González-María E, Clarke SP. Spanish nurses' attitudes towards research and perceived barriers and facilitators of research utilisation: a comparative survey of nurses with and without experience as principal investigators. J Clin Nurs 2011;20:1936-47.
21. Wangensteen S, Johansson IS, Björkström ME, Nordström G. Research utilisation and critical thinking among newly graduated nurses: predictors for research use. A quantitative cross-sectional study. J Clin Nurs 2011;20:2436-47.
22. Björkström ME, Hamrin EK. Swedish nurses' attitudes towards research and development within nursing. JAN 2001;34:706-14.
23. Conn VS. Editorial: Nurse researchers begin as undergraduate students. West J Nurs Res 2007;29:255-7.
24. Akın B, Ege E. Hemşirelik lisans programlarında araştırma eğitimi. Cumhuriyet Üniv. HYO Derg 2008;12:60-9.
25. Yava A, Tosun N, Çiçek H, Yavan T, Terakye G, Hatipoğlu S. Hemşirelerin Araştırma Sonuçlarını Kullanımında Engeller Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirliği. Gülhane Tıp Derg 2007;49:72-80.
26. August-Brady MM. Teaching undergraduate research from a process perspective. J Nurs Edu 2005;44:519-22.
27. Ulusoy H, Güler G, Alkan Ş, Güzel S, Karataş Y. Bitirme tezi hazırlayan öğrencilerin yaşadıkları güçlükler. Cumhuriyet Tıp Derg 2009;31:204-10.
28. Yavuz M, Kaymakçı ŞEÜ. Hemşirelik Yüksekokulu lisans öğrencilerinin bitirme tezi yaparken karşılaştıkları sorunlar. Ege Üniv HYO Derg 1996;12:1-7.